

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

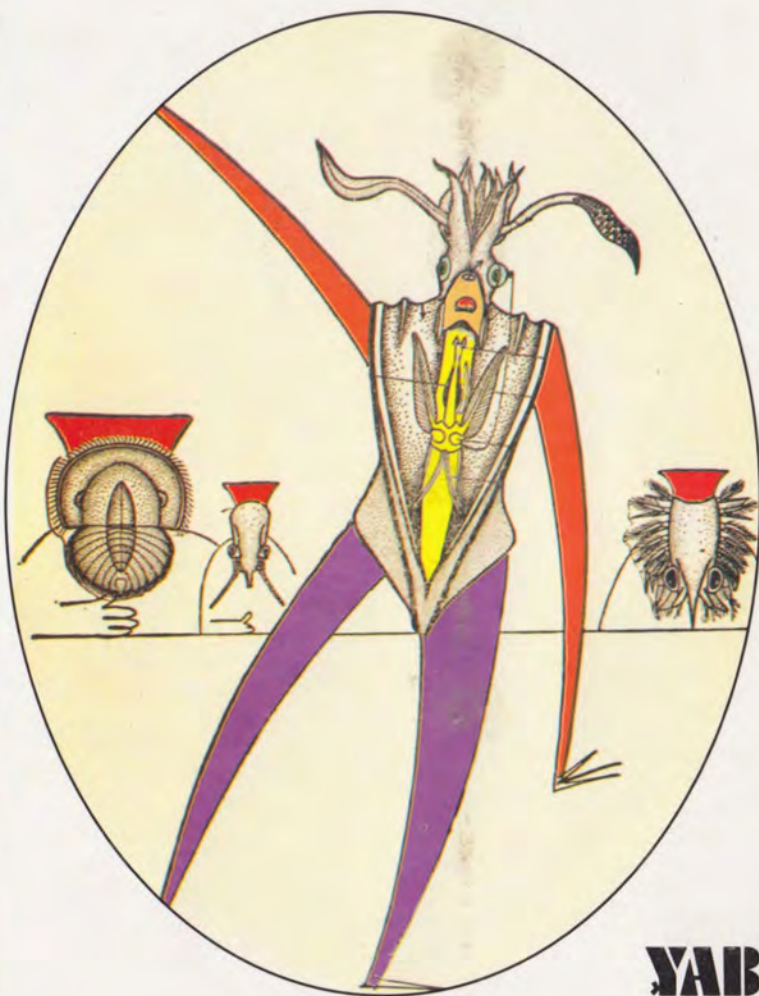
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Lewis Carroll

SNARK'I AVLAMAK

YABA

YABA/ÇOCUK KİTAPLARI: 12

Alıç Dizisi: 7

ISBN 975 - 386 - 055 - 2

- **Resimler: Max Ernst**
- **Basıma hazırlayan: A. Doğan**
- **1. Basım: 1997**
- **Dizgi: Sabire Özdemir**
- **Düzeltili: Y. Günenç**
- **Basım, Cilt: San Matbaası**

YABA YAYINLARI P.K. 404 ULUS 06043 ANKARA
Dağıtım (YABA): Tuna Cad. 11/1 Kızılay / ANKARA
Tel: (0-312) 435 08 50 Tel/Fax: 316 64 00

Lewis Carroll
SNARK'I
AVLAMAK

SEKİZ BÖLÜMLÜK SERÜVEN

Çeviren:
YAŞAR GÜNENÇ

YABA YAYINLARI

LEWIS CARROLL ÜZERİNE

Uzmanlık alanı olarak matematik ve mantığı seçen, ama mantığa aykırı sanat yapıtları üretmekten zevk duyan Lewis Carroll, asıl adıyla Charles Lutwidge Dodgson, İngiltere'nin Victoria Çağı'nda 1832'de doğdu, 1898'de öldü. Hep çocukluğun özlemini çekti; çocuklara büyük sevgi duydu. Ama yapıtları, çocuklara yönelik görünse de, insan yaşamında mantık dışının, bilinçaltının önemini vurgulamaktadır. Bu yüzden büyükler tarafından zevkle okunan kitaplardır bunlar. İngiltere'nin Kraliçe Victoria çağında, "saçma" edebiyat yapıtları yaygınlaşmıştı; bu türün ustaları Edward Lear ile Lewis Carroll'dur. Edward Lear'ın şu dizelerini örnek gösterebiliriz:

"Onun kızkardeşini bir meşe ağacı kesip

biçmişti lova'nın ağaçsız ormanında."

Fransa'da Max Jacob gibi şairlerin de bu tür şiirleri vardır. Halk edebiyatımızda bu tür şiirlere, şathiyye denir. Yunus Emre, Kaygusuz Abdal böyle şiirler de yazmışlardı. Şu türküyü anımsayalım:

"Karga yuva yapmış söğüt dalına,

Yavrusunu sinek kapmış, gördün mü?"

Dünya yazınında görülen "saçma" yapıtların varoluş nedeni, bilinçaltının önemini vurgulamak mıdır, yoksa toplumun katı kurallarına karşı bir tepki midir? Kuşkusuz, sanatçının kişilik özelliklerini de dikkate almak gerekir.

Lewis Carroll'un, Victoria dönemindeki katı kurallara böyle tepki gösterdiğini söyleyenler vardır. En tanınmış yapıtları, "Alice's Adventures in Wonderland" (1865; Alice Harikalar Ülkesinde) ve "Through the Looking-Glass and What Alice Found There" (1872; Ay-nada Yolculuk ve Orada Alice'nin Gördükleri) adlı romanlardır.

Hem din adamı, hem öğretim görevlisi olan

Lewis Carroll, Christ Church College'in dekanının çocuklarına anlattığı masalı, bu çocuklardan Alice'in isteği üzerine yazıya geçirdi, çevresinin yüreklendirmesiyle de yayımlattı. Bu kitabın okuyucuları, gittikçe arttı. Bunun ardından, dizinin ikinci kitabı geldi. (Yukarıda adları geçen romanlar.)

Yazarın "The Hunting of the Snark" (1876; Snark'ı Avlamak) adlı yapıtı da önemlidir. Yazar, bu yapıtın önsözünde, saçma şeyler yazmakla suçlanabileceğini belirtmekte; buna karşın hiçbir yapıtının saçma olmadığını, bu yapıtın gizli anlamlar içerdiğini öne sürmektedir. Ama içerdiği anlamları bilmediğini de söylemektedir. İki yılda yazdığını belirttiği bu kitabının neyi anlattığını bilmemesi mümkün müdür? Yazar, anlamlandırmayı okurlara bıraktığını da belirtmektedir. Okura verdiği bu önemle, çağımızın bazı kuramcılarını anımsatmaktadır.

James Joyce'tan önce Lewis Carroll, yapıtlarında uydurma sözcüklere yer vermiştir; bu kitabın önsözünde, sözcük uydurmanın psikolojik gerekçesini açıklamaktadır.

Çanlı Adam'la tayfaları, hiçbir kara parçasının var olmadığı bir haritaya göre yol alarak, hangi karaya ayak basacaklardır?

"Snark'ı Avlamak", çocukların zevkle okuyacağı bir kitaptır; ama büyüklerin de, yorumlayarak tadına varacakları bir kitap aynı zamanda.

Yaşar GÜNENÇ

ÖNSÖZ

Eğer bir gün –bu olasılıktan korkuyorum–, eğer bir gün, bu kısa ama ibret verici şiirin yazarı, saçma şeyler yazmakla suçlanırsa, inanıyorum ki şu dize olur suçlamanın nedeni:

"Böylece cıvadra, dümenle karışıyordu bazan."

Bu cansıkıcı olasılığa karşı ben gücenerek, böyle şeyler yazmayı beceremeyeceğimi kanıtlamak için, öbür yapıtlarıma bakılmasını isteyebileceğim halde, istemeyeceğim; bu şiirin özellikle ahlaka yönelik olduğu, içine özenle yerleştirilmiş aritmetik kuralları içerdiği, Doğa bilimi'ne ilişkin hoş dersler verdiği konularında diretebileceğim halde yapmayacağım bunu; ama düzyazıya yakın bir dille, olguları basite indirgeyerek açık-

layacağım.

Görünüş konusunda aşırı duyarlı olan Çanlı Adam, haftada bir ya da iki kez, verniklemeden sonra civadrayı söktürmeyi huy edinmişti; onu yeniden yerine koyma zamanı geldiğinde, bordaya yığılmıő şeylerden hangisinin geminin neresine ait olduğu bilinemiyordu. Herkes, bu konuda Çanlı Adama danışmanın hiç yararı olmayacağına inanmaktaydı. Çünkü o, hemen Gemicilik Yasasını açacak, yüksek ve dokunaklı bir sesle, hiç kimsenin anlayamadığı Amirallik Açıklaması'nı okumakla yetinecekti. Sonra, dümenin bir yanından öbür yanına, baştansavma bir taşıma işine koyuluyorlardı. Dümenci,⁽¹⁾ bu işte yardımını esirgemezdi hiç, yaşlı gözleriyle; bu işin kesinlikle yanlış olduğunun farkındaydı, ama ne çare! Yasanın 42. Maddesi: "Hiç kimse, dümenciyle konuşmayacak." Çanlı Adam, bu yasağı şu sözcüklerle tamamlamıő, iyi de etmişti: "Dümenci de kimseyle konuşmayacak." Bu yüzden, her hangi bir uyarıda bulunmak olanaksızdı; gelecek vernikleme gününe kadar dümeni kullanmak da olanak dışıydı. İşlerin alt üst olduğu böyle aralarda gemi, çoğunlukla geri geri giderek dolanır dururdu.

Bu şiir, Jabberwock'un balladına⁽²⁾ bazı bakımlardan benzediği için, bir soruyu yanıtlandırma fırsatı veriyor bana; sık sık karşılaştığım bu soruda, "slithy toves" (slaylı tovarlar) sözcüklerinin nasıl söyleneceği soruluyor. "Slithy" sözcüğündeki "İ" uzundur, "writhe"deki gibi; "toves" sözcüğü ise "groves" ile uyaklı olacak biçimde söylenmelidir. Yine, "borogoves" (borogov'lar) sözcüğündeki ilk "o"nun söylenişi, "borrow"daki "o" gibidir. İnsanların, bu harfi, "worry"deki "o" gibi okumaya çalıştıklarına tanık oldum.^() İnsanın Sapkınlığı böyledir.*

Şiirdeki sözcüklerle ilgili öbür güçlükler üzerinde durmamın zamanı şimdi, diye düşünüyorum. Valizin içine sıkıştırırcasına, tek bir sözcüğe iki anlamın sıkıştırılması, yani Humpty-Dumpty'nin kuramı, açıklanması gerekli bir konudur bence.

Örneğin, şu sözcükleri ele alalım: "Anıran", "bağıran". Diyelim ki bunları söyleyeceksiniz, ama hangisini önce söyleyeceğinize karar vermediniz. Açın ağzınızı, söylemeye başlayın, Aklınız, "anıran" sözcüğünden yana biraz yatarsa, ağzınızdan şu

(*) "Borrow", ödünç almak anlamına gelir; "worry", canını sıkmak demektir.

sırayla çıkar sözcükler: "Anıran-bağırان" Tersine, "bağırان" sözcüğüne kayarsa aklınız, bir saç kalınlığı kadar bile olsa bu kayma, sözcükleri şu sırayla söylersiniz: "Bağırان-anıran" Ama, çok az kişide bulunan kusursuz bir dengeye sahipse aklınız, o zaman ağzınızdan şu sözcük çıkar: "Abağırان."

Pistol'un şu sözleri ünlüdür:

"Hangi kral zamanında, söyle, Sefil? Ya konuş ya öl!"(3)

Diyelim ki yargıç Shallow, bu kişinin William ya da Richard olduğundan kuşku duymuyordu, ama ikisinden hangisi olduğunu bilmiyordu; hiçbirinin adını öbürününkinden önce söyleyemeyince, ölmeyi kabulleneneği yerde elbette şöyle bağırmayı seçecektir: "Rilchiam!"

L.C.

(1) Bu görevi kat garsonu üstlenmişti; üç çift pabucunun iyi cilalanmadığından yakınıp duran Fırını'ya karşı bir sığınak olarak bu işi seçmişti.

(2) Bk. "Aynanın içinden."

(3) Shakespeare, "IV. Henri, İkinci perde."

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAYA ÇIKIŞ

"Snark için iyi bir yer!" diye bağırdı Çanlı Adam,
/ Özenle karaya çıkarırken adamlarını;
Suyun tam ortasındaydı adamlar,
Herbiri, saçlarından asılmış bir parmağa.

"Snark için iyi bir yer! İki kez söyledim bunu size,
Sizi isteklendirmeye yetmeli bu,
Snark için iyi bir yer! Üç kez söylemiş oldum,
Üç kez söylediğim şey doğrudur mutlaka."

Adamları tek tek sayalım: Kat Garsonu;
Şapka Takke Satıcısı; ayrıca bir Avukat,
Anlaşmazlıkları çözmek için; bir Eskici,
Değer biçmek için hepsinin mallarına.

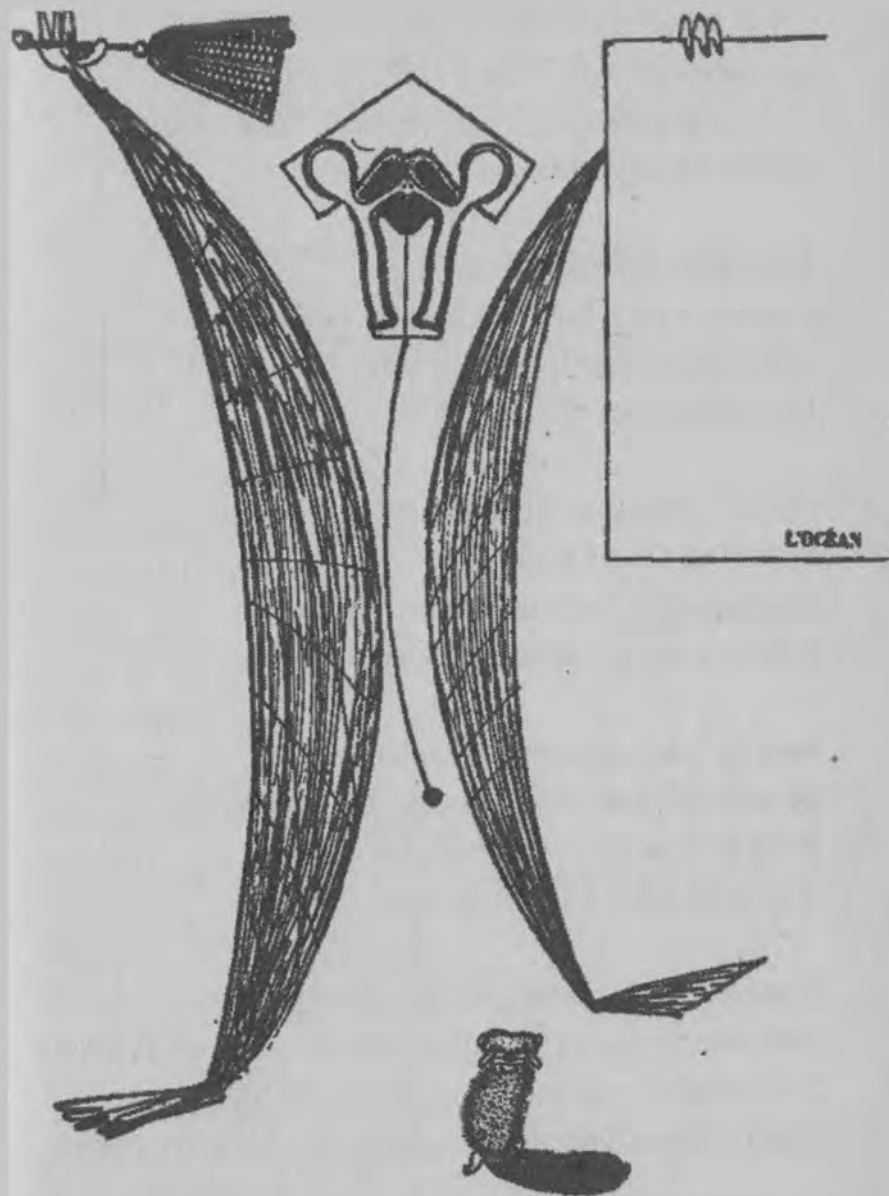
Bir de Bilardo Oyuncusu, erişilmez ustalığıyla
Kazanacaktı belki payından fazlasını;
Ama bir Bankacı, yüksek ücretle tutulmuş,
Yönetiyordu hepsinin parasını.

Bir de Kunduz vardı, arşınlardı gezi güvertesini,
Bazan dantel örerdı oturup ön kasaraya,
Batmaktan kurtarmıştı (diyordu Çanlı Adam) çok kere
Herkesi, gerçi bilmiyordu hiç kimse nasıl kurtardığını.

Gemide bir adam daha vardı, ün salmış
Unutmasıyla bir sürü şeyi, binerken gemiye:
Cep saatini, mücevherlerini, şemsiyesini,
Yüzüklerini ve bu yolculuk için aldığı giysileri.

Bu adamın bavulları kırk iki taneydi,
Özenle yapılmış, her birinin üzerine adı okunaklı yazılmış;
Ama bunları söylemeyi unuttuğundan
Hepsi de kalmıştı kumsalda.

Giysilerini yitirmesi pek sıkıntı yaratmamıştı,
Çünkü yedi ceket getirmişti yanında,
Üç çift de pabuç; ama en kötüsü şuydu ki:
Unutmuştu tümüyle kendi adını.

"Hey!" diye seslenilince yanıt veriyordu,
Şu seslenişlere de: "Tüh sana!", "Kahrolasıca!",
"Adın Cehenneme!", "Adı belirsiz!" Ama özellikle
Şöyle sesleniş: "Zımbırtı Makinesi!"

Daha etkili bir sözcük arayanlara
Kahramanımız, farklı seçenekler esinletiyordu:
Dostları ona "Savurgan" diyordu,
Düşmanlarıysa, "Çökelek."

"Çirkin görünüşlü, kıt anlayışlı" diye ondan
Sözederdi sık sık Çanlı Adam,
"Ama cesareti sınırsız! Budur yalnızca
Gerekli olan, avlamak için Snark'ı"

Severdi dalga geçmeyi sırtlanlarla,
Onların bakışına karşı küstahça baş sallayarak;
Koca bir gün, gezindi bir ayıyla:
"Moralini yükseltmek için onun" diyordu.

Gemiye Fırıncı olarak gelmişti, ama biraz geç;
İnkâr etmiyordu; deliyle döndürdü zavallı Çanlı Adamı,
Çünkü düğün pastasından başka bir şey bilmiyordu,
Üstelik bunun için gerekli malzeme, yoktu belki gemide.

Tayfaların sonuncusu, özellikle ilgiye değer,
Gerçi inanılmaz ölçüde aptal görünüyordu,
Ama kafasında tek düşünce vardı: "Snark";
Bu yüzden onu hemen işe aldı yiğit Çanlı Adam.

Kasap olarak gelmişti; bir gün açıkladı vurgulayarak,
Gemi tam bir hafta yol aldıktan sonra,
Eskiden yalnızca kunduz öldürdüğünü. Çanlı Adam
Sapsarı kesildi, dehşetten dona kaldı.

Sonunda, sesi titreyerek, konuştu;
Gemide sadece bir Kunduz vardı,
Kendisine alışmış tek Kunduzdu o,
Ölümü çok üzücü olurdu.

Bizim Kunduz, yaklaşarak dinledi,
Yaşlı gözlerle itiraz etti, söyleyerek
İlerideki Snark avının bile
Böyle korkunç bir yıkımı gideremeyeceğini!

Israrla önerdi yolculuk yapmasını
Kasabın başka bir gemide;
Çanlı Adam karşı çıktı, uygun bulmuyordu
Bunu, sefer için yapılmış plana.

Dediğine göre, gemi yönetmek, artık bir sanattı,
Zordu bir gemiyle ve Çanla gitmek;
Korkardı üstlenmekten, kendi payına,
İkinci bir geminin sorumluluğunu.

Kunduz'un yapacağı tek şey, mutlaka
Çelik örme bir zırh edinmekti ucuza
(Fırıncı'nın önerisiydi bu). Güvenceye almalıydı
Yaşamını, tanıdığı dostlar arasında.

Bunu Bankacı önerdi ona, kiralamasını
(Ucuz bir fiyata), ama en iyisi, satın almasını
İki mükemmel Sözleşme; biri Yangına Karşı,
Öbürüyse Dolu Yağışının Zararlarına Karşı.

Artık o kötü günden sonra
Kasap ne zaman yakınlarda bulunsa
Kunduz, aksi yöne bakıyordu
Tuhaf korkusunu gizleyemedi.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇANLI ADAMIN SÖYLEVİ

Çanlı Adamı övmeyen yoktu:

Kusursuz davranışlar, rahat ve zarif!

Görkemli bir görünüş! Bilgeliğini anlıyorlardı.

Yalnızca yüzündeki yiğit ifadeye bakınca bile!

Denizi simgeleyen büyük bir karton almıştı,

Kara parçalarının en ufak izi yoktu bu haritada;

Denizciler, sevinçli, farkettiler bunun

Kolayca anlayacakları bir harita olduğunu.

"O eski haritalarda, ne işe yarar

Kuzey Kutbu, Dönenceler, Ekvatorlar, Meridyenler,

PARALELLER?" diye neşeyle bağıırıyordu Çanlı Adam,

Tayfalar da neşeyle bağıırıyordu: "Uydurma şeyler bunlar!"

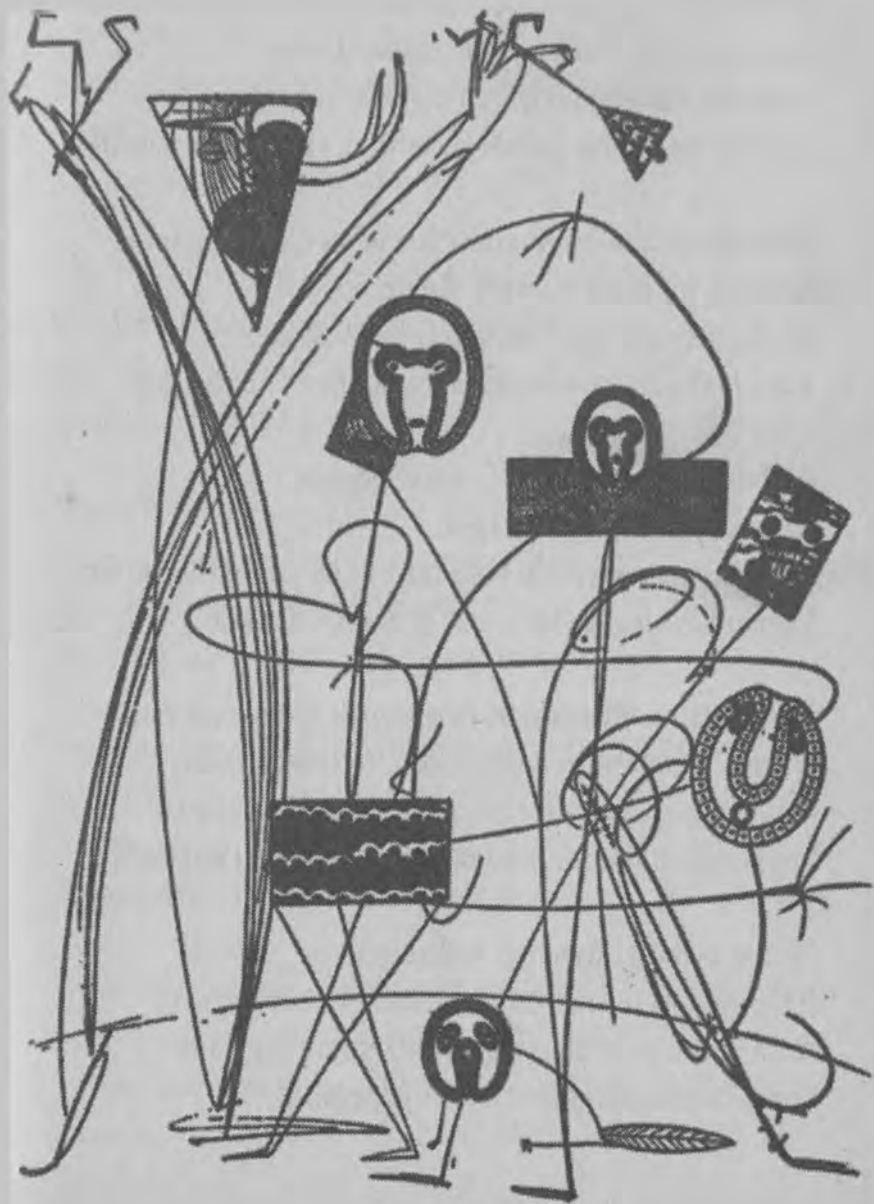
"Öbür haritalar çok karmaşık; adalarıyla, burunlarıyla.
Ama yiğit kaptanımız sağolsun (Diyordu tayfalar)
Satın aldığı için bize en iyisini,
Bir harita ki kusursuz ve bomboş!"

Elbette hoş bir bir şeydi bu; ama çok geçmeden
Farkettiler: Bel bağladıkları Adam
Gemiye yönetme biçimi olarak
Çanını sallamaktan öte bir şey bilmiyordu.

Ciddi emirler veriyordu, dalgın bir tavırla,
Tayfaların kafasını karıştırmaya yetiyordu bunlar.
Bağırıyordu: "Her şey sağ tarafa, doğruca sola!"
O zaman zavallı dümençi şaşırıyordu ne yapacağını.

Böylece cıvadra, dümenle karışıyordu bazan:
Bu olay, tropikal bölgelerde çok görülüyordu,
Bir gemi, deyim yerindeyse, "snark'landığı zaman";
Çanlı Adam farketmişti bunu.

Sonra, yelkenin işleyişinde aksilik çıktı;
Çanlı Adam, şaşkınlaştı, üzüldü: "Ummuştum
En azından, rüzgarın doğudan esmesiyle
Geminin batıya koşmayacağını!"

Ama tehlike geçti, sonunda karaya ayak bastılar
Sandıklarıyla, valizleriyle, torbalarıyla;
Yine de, manzarayı gören tayfaların hoşlandığı
Söylenemezdi bu çatlak yerlerden, sivri kayalıklardan.

Morallerinin bozulduğunu farkedene anlı Adam
Ahenkli bir sesle başladı yinelemeye
Kötü zamanlar için sakladığı güzel sözleri;
Ama tayfalar sızlanmaktan başka şey yapmadılar.

İki dağıtıyordu bol bol, davet ederek
Kumsala oturmaya herkesi;
Kabul etmek zorunda kaldılar büyük adam olduğunu
Kaptanlarının, söylev verdiği zaman ayakta.

"Arkadaşlar, Romalılar, hemşehriler, dinleyin beni!"
(Hepsi, ağızlarının tadını bilen, övülesi kişiler,
Onun sağlığına içtiler, üç tane "Yaşa!" fırlattılar
Paylarının kalanını bardaklarına dökerken kaptan.)

"Sefer eyledik, aylarca, haftalarca
(Her ay dört haftadır, isterseniz bir yere yazın)
Ama şimdiye kadar (kaptanınız söylüyor bunu)
Snark'ın gölgesini bile avlamış değiliz!

"Sefer eyledik haftalarca, günlerce
(Bir hafta yedi gündür, yanılmıyorsam doğru)
Ama gözlerimizi şenlendirecek Snark'ı, gerçek bir
Snark'ı
Seyredebilmiş değiliz şimdiye kadar!

"Haydi, dinleyin denizciler, söylüyorum size
Beş tane özellik, saptanması olanaksız;
Bunları görürseniz, her yerde tanıyabilirsiniz
Gerçek, bozulmamış bir Snark'ı.

"Sırayla ele alalım. Birinci özelliği, tadı
Yavan ve aldatıcı, ama kurabiye gibi,
Sanki belden kemerle sıkılmış giysi,
Bataklık parıltısının kokusuna bulanmış.

"Geç kalkmaya delice düşkündür; anlayacaksınız
Bunu biraz aşırıya vardırıldığını, çünkü diyorum ki size
Snark genellikle, çay saatinde yemek yer,
Ertesi güne dek yemez bir daha.

"Üçüncü özelliği, şakaları anlamaktaki ahmaklığıdır;
O nun önünde, ağzınızdan bir espiri kaçırırsa
Snark, içini çeker hüznü bir ruh gibi,
Asla gülmez, bir cinas yapıldığında.

"Dördüncüsü, banyo kabinlerine olan tutkusu;
Her fırsatta yanında sürükler onları,
Kentlerin güzelliğinin tamamlayıcısı sanır;
Tartışılabilir, dayanaksız bir kanı.

"Beşinci özelliği, hırısıdır. Son olarak, gerekiyor
Özel türlerini tanımlamak. Bir türü, kuştüleriyle
Kaplı, gagasıyla ısırır. Öbür türüyse
Bıyıklıdır, pence savurur.

"Çünkü, bunların dışındaki, sıradan Snark'lar, olsalar da
Çok zararsız, inanıyorum şu anda söylemenin gereğine
Bunu: Bazıları Boujoum'dur, onlar..." Çanlı Adam
Telaşlandı, sustu, çünkü bizim Fırıncı bayılmıştı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FIRINCININ ÖYKÜSÜ

Onu yeniden canlandırdılar keklerle, buzla,
Onu yeniden canlandırdılar hardalla, tereyle,
Onu yeniden canlandırdılar reçelle, iyi öğütlerle;
Ona bilmeceler sordular.

Sonunda kendine geldi, konuşabildi,
Acıklı öyküsünü anlatmak istedi,
O zaman Çanlı Adam buyurdu: "Susun! Bağırmak da
Yasak!" Çok kızarak, yeniden salladı çanı.

Büyük sessizlik oldu; ne bağırıtı, ne çığlık,
Ancak, orada burada, bir böğürtü, bir inilti,
Anlatırken acıklı öyküsünü çok eskilerden gelen sesiyle,
Herkesce "Hey!" diye çağrılan adam.

"Babamla anam dürüsttüler, ama yoksul" dedi.

"Bunları geç!" diye hemen bağırdı Çanlı Adam,

"Gece oldu mu, Snark'ı kaçırdık demektir.

Kaybedecek bir dakikamız bile yok!"

"Kırk yılı atlıyorum" dedi anlatıcı, gözyaşlarıyla.

"Başka uyarıya gerek kalmadan, hemen geliyorum

Beni gemiye aldığınız güne,

Snark avınızda yardımımı istemiştiniz

Saygıdeğer amcam (onun adını taşıyorum),

Kendisiyle vedalaşmaya gittiğimde bana dedi ki..."

"Geç, saygıdeğer amcanı!" diye uludu Çanlı Adam,

Öfkeyle cınlatarak çanını.

"Bana o zaman şunu söyledi insanların en tatlısı,

Eğer senin Snark, sıradan bir Snark ise, çok iyi;

Onu mutlaka evine götür, taze sebzeyle pişirebilirsin,

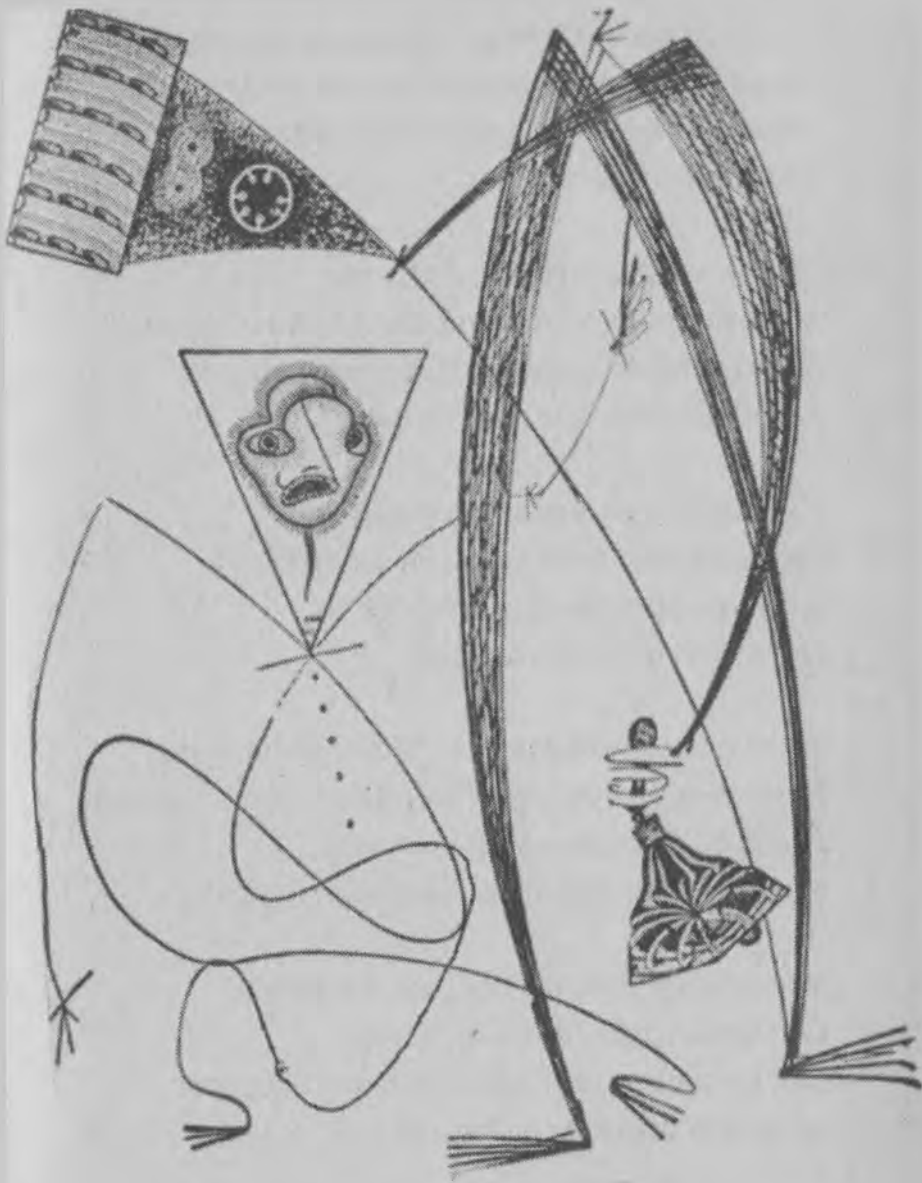
Ama av köpeği gibi de kullanabilirsin rahatça.

"Kadehle silahlanıp düşebilirsin onun peşine, özenle;

Avlayabilirsin onu çatalla ve umutla;

Bir demiryolu hissesiyle yaşamını tehdit edebilirsin onun;

Gülümsemeyle ve azarla uysallaştırabilirsin..."

("Tam da budur söylenen" diye haykırdı Çanlı Adam Araya girerek, kestirip attı: "Tam da böyle Söylendi bana bugüne dek: Çekici bir şeydir Snark'ları yakalamak!")

"Aman, sevgili yeğenim, dikkat et Snark'ın Boujoum olacağı güne! Çünkü o zaman Yavaş yavaş ve birdenbire, görünmez olursun, Kimse göremez seni artık bir daha!"

"İşte budur, işte budur ruhumu sıkan,
Ne zaman düşünsem amcamın son sözlerini;
Yüreğim, tıpkı bir tas, ağzına dek
Dolu, titreyip duran yoğurtla!"

"İşte budur, işte budur..." — "Nakaratı biliyoruz!"
Böyle dedi öfkeyle yiğit Çanlı Adam; öbürü yanıtladı:
"Bırak bir kez daha söyleyeyim onu;
İşte budur, işte budur, işte budur korktuğum!"

"Snark'la uğraşıyorum her gece, karanlıkta,
Karabasan içinde, delice bir savaş;
Onu karanlıkta, yeşil sebzeyle sofraya koyarım,
Av köpeği olarak da kullanırım.

"Ama bir gün, rastlarsam Boujoum'a,
Aynı anda (bundan kuşkum yok)
Yavaş yavaş ve birdenbire ben, görünmez olacağım,
Bunu düşünmek kahrediyor beni!"

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AVLANMA

Çanlı Adam, bir soluk aldı, kaşlarını çatı:

"Hangi uğursuzluk seni böyle konuşturdu?

Böyle şeylerden söz etmek çok yanlış, şimdi,

Snark, deyim yerindeyse, tam kapımızdayken!

"Hepimiz üzülürdük, kuşkun olmasın,

Görünmez bir adam haline gelseydin.

Ama, dostum, yolculuğun başında niçin

Söylemedin bize, kaygılandığın bu konuyu?

"Böyle şeylerden söz etmek çok yanlış şimdi,

Daha önce de belirttiğim gibi." Herkesin "Hey!"

Diye çağırdığı adam, içini çekerek konuştu:

"Gemiye bindiğimiz günden beri söyledim bunu size.

"Öldürmekle, darkafalılıkla suçlayabilirsiniz beni,
(Yaşlandıkça hepimizin ufak tefek suçlarımız olur.)
Ama yalancılığın en küçüğü bile
Girmedir suçlarımızın arasına!

"İbranice söyledim, Hollandaca söyledim,
Almanca söyledim, Yunanca da söyledim,
Ama unutuvermişim, ah kör şeytan,
İngilizce olduğunu hepinizin konuştuğu dilin!"

"Üzücü bir öykü" dedi Çanlı Adam,
Her sözcükte yüzü daha da asılıyordu,
"Ama durumunu bize açıkça anlattığına göre
Bu konuda daha çok konuşmak pek saçma olur,

"Söylevimin devamını" diye bildirdi adamlarına,
"Bunun için boş zamanım olduğunda dinleyeceksiniz;
Ama şimdi Snark, elimizin eriminde; bunu sevinçle
Söylüyorum size, Şanlı göreviniz, onun peşine düşmek.

"Kadehle silahlanıp peşine düşmeli onun, özenle;
Çatallarla ve umutla aramalı;
Yaşamını bir demiryolu hissesiyle tehdit etmeli;
Gülümsemeyle ve azarlamayla uysallaştırmalı!

"Çünkü Snark, farklı bir yaratıktır,
Bilinen yöntemlerle yakalamaya izin vermez;
Bildiğiniz her şeyi yapın, bilmediğiniz her şeyi deneyin;
Hiçbir fırsatı kaçırmamalıyız bugün!

"Çünkü İngiltere bekliyor... Ben kovalamaktan
vazgeçtim:

Yöntem, bayağı olsa bile, çok güzel,
En iyisi, bavulları açıp gerekenleri çıkarmak
Size gülünç savaş kılıkları giydirmek için."

Bankacı, açık bir çeki karalayıp sırtına geçirerek
Kâğıt paralara dönüştürdüğü tüm gümüş paralarını.
Fırıncı, özenle taradı saçlarını, favorilerini,
Ceketlerindeki tozları silkeledi.

Kat Garsonu ile Eskici, bir beli bilemekteydiler,
Bileği taşını sırayla kullanmaktaydılar.
Ama Kunduz, dantel örmeyi sürdürüyordu
Göreve hiçbir ilgi duymaksızın.

Avukat, onun gururuna seslendi,
Boşuna çabaladı ona anlatmaya
Hangi durumlarda dantel örüleceğini,
Ama hukuk kuralını çiğnemiş oldu.

Tüm acımasızlığıyla Takke Satıcısı,
Yeni bir düğüm atma yöntemi gösteriyordu,
Titreyen eliyle Bilardo Oyuncusu
Burnuna tebeşiri sürerken.

Ama Kasap, sinirliydi; şık giyimliydi; kırmalı yakasıyla,
Taze tereyağı rengindeki eldivenleriyle büsbütün zarif.
Birdenbire yemeğe oturmak gereksinimi duyduğunu
Söyledi; Çanlı Adam, "tam bir şike bu" dedi.

"Lütfedip söyler misiniz bana,
Hep birlikte ona rastlayacak mıyız?"
Çanlı Adam, şöyle yanıtladı, bilgelikle
Başını sallayarak: "Zamana bağlı bu."

Kunduz, dört yana koşup durdu,
Kasabı öylesine ürkmüş, şaşkın görünce;
Fırıncı, o koca budala bile, gözüyle
İşaret etmek için övülesi çaba gösteriyordu.

"Erkek ol!" diye bağırdı Çanlı Adam öfkeyle,
Duyunca Kasabın hıçkırarak ağladığını:
"Rastlayacak olsak Jubjub'a, o azgın kuşa,
Gücümüz pek kalmayacak onu yakalamaya!"

BEŞİNCİ BÖLÜM

KUNDUZ'UN DERSİ

Onun peşine düştüler kadehle silahlanarak, özenle;
Çatallarla ve umutla avladılar;
Hayatını tehdit ettiler bir demiryolu hissesiyle;
Onu gülümsemeyle ve azarlarla uysallaştırdılar.

İşte o zaman kasap, dahice bir plan tasarladı:
Tek başına çıkıp dolaşacak,
İnsanların uğramadığı bir yer bulacaktı,
Hüzünlü ve ıssız bir vadi.

Aynı şeyi Kunduz da düşünmüştü,
Seçtiği yer, aynı yerdı;
Ama ikisinden hiçbirı, ne bir tek sözcükle,
Ne işaretle belli etti yüzündeki tiksintiyi.

İkisi de, yalnız "Snark"'ı, günün görkemli, işini
Düşündüklerini söylüyorlardı birbirlerine;
Hiçbiri belli etmiyordu farkettiğini
Öbürünün de aynı yolda yürümekte olduğunu.

Ama vadi, gittikçe daralıyordu,
Hava kararıyor, soğuk daha da artıyordu,
Öyle ki, ikisi de korkuyla, kendi istekleri dışında
Omuz omuza yürüyorlardı.

O sırada uzun bir çığlık, titretti yırttı havayı;
Sezdiler bir tehlikenin yakın olduğunu,
Bizim Kunduz'un rengi soldu, kuyruğunun ucuna dek,
Kasap da kendisinde bir tuhaflık hissetti.

Yeniden yaşadı uzaktaki çocukluğunu,
Suçsuzluğun, saf mutluluğun günlerini;
Bu ses ona dünmüş gibi anımsattı
Taş levhada gıcırdayan kurşunkalem ucunu!

"Jubjub'un sesi bu!" diye haykırdı birden,
"Genellikle onu "Ahmak" diye adlandırırlar,
Çanlı Adam'ın sana dediği gibi" diye ekledi
Gururla, "bir kez öne sürmüş oldum bu düşüncemi.

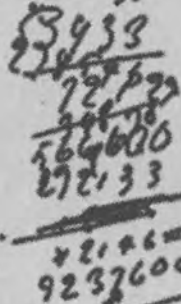
"Jubjub'un ıgıgı bu! Say, rica ederim,
Anlayacaksın bunu iki kez söylediğimi.
Jubjub'un türküsü bu! Kanıtlanmış demektir
Sana bunu yalnızca üç kez söylediğime göre."

Kunduz titizlikle saymıştı
Her sözcükte kulak kesilerek,
Ama yitirdi cesaretini, umutsuzlaştı
nc söylemede.

Farkındaydı; tüm özenli çabalarına karşın
Tek yapabildiği, hesabı unutmak olmuştu,
Epey kafa yorması gerekiyordu
Toplamı bulmak için.

"Bir artı iki" diye inledi, "Hiç olmazsa bu hesabı
El ve ayak parmaklarıyla yapabilseydim!"
Yaşlı gözlerle anımsadı, gençlik yıllarında
Hesap ğrenmeyi savsakladığını.

"Yetişilebilir ona" dedi Kasap, "eminim;
Yakalanmalı o; inanıyorum buna.
Yakalanacak! Kağdın ve mürekkebin
En iyisini edinmenin zamanı geldi."

Kunduz, gidip kağıtla divitler, kurutma kağıdı,
Bol mürekkep getirdi. O sırada, korkunç yaratıklar
İnlerinden çıkarak gözetlemekteydiler
Şaşkın bakışlarla bizim kahramanları.

Onları farketmedi kafası dolu kasap,
İki elinde iki divit, yazarak
Açıklıyordu sade bir dille,
Kunduz kolayca anlayabilirdi bunu.

"Üç, üzerinde düşüneceğimiz konudur,
Dayanak olmaya çok elverişli;
Buna yedi ve on ekleyelim, sonra çarpalım
Bin eksi sekizle.

"Gördüğü gibi, sonucu bölüyoruz
Dokuz yüz doksan ikiye;
On yediği çıkarıyoruz: Sonuç kesinlikle,
Kusursuz olarak doğru.⁽¹⁾

(1) Bu işlemleri, aşağıdaki gibi gösterebiliriz.

Çev.:

$$(3+7+10) \times (1000-8) = 20 \times 992$$

$$(20 \times 992) : 992 = 20$$

$$(20-17) = 3$$

"Yöntemimi açıklamak, zevk verir bana,
Öylesine belirgindir kafamda,
Yeter ki benim zamanım olsun, senin de zekan.
Ama söyleyeceğim çok şey var daha.

"Bugüne dek tam bir giz olan şeyi
Apaçık gördüm şimdi;
Hiçbir zam istemeden, sana
Uzun bir Doğa Tarihi dersi vereceğim."

Kasap, neşeli bir tavırla sürdürdü
(Unutarak görgü kurallarını, böylece insanlara
Giriş konuşması yapmadan ders vererek
Biraz rezalet yarattı Kibarlar Dünyası'nda):

"Jubjub, vahşi bir kuştur,
Çünkü öfkesi hiç dinmez.
Giyim konusunda saçma zevkleri vardır,
Yüzyıllarca öncülük etmiştir modaya.

"Ama dostlarını unutmaz, bir kez bile görmüş olsa;
En küçük bir rüşvetli kabul etmez;
Hayır günlerinde kapıda durur
Sadaka almak için; oysa kendisi hiçbir şey vermez.

"Eti, çok daha lezzetlidir
Koyunun, istiridyenin, sığırın etinden;
Kimilerine göre, onu fildişi küplere saklamak
En iyisi, kimilerine göreyse maun fıçılarda.

"Onu talaşlarla kaynatırsınız, tutkalla tuzlarsınız,
Çekirgelerle ve şeritle koyulaştırırsınız,
Unutmadan esas amacınızı:
Onun simetrik biçimini bozmamalısınız."

Kasap, tutkuyla konuştu ertesi güne dek,
Ama dersin artık bitmesi gerektiğini farkedince
Zevkle ağladı, söylemeye çalışarak
Kunduz'ı en iyi arkadaşı saydığını.

Bu sırada öbürü, gözyaşlarından daha etkileyici
Sevecen bakışlarla itiraf ediyordu,
Bu on dakikada öğrendiği şeyleri
Yetmiş yılda tüm kitaplardan öğrenemeyeceğini.

Elele tutuştular; o sırada Çanlı Adam, yatışmış,
(Bir an) yüce bir heyecana kapılarak dedi ki:
"İşte, fırtınalı okyanusta geçirdiğimiz
Kötü günlerin karşılığını aldık sonunda!"

Kunduz'la Kasap öyle dost olmuşlardı ki
Sanki o güne dek hiç görülmemişti,
Yaz yerine kış olmuştu sanki;
Birbirlerinden ayrı rastlayamazdınız onlara.

Kavgalar çoğaladursun şu ölümlü dünyada,
Ne kadar uğraşılsa uğraşılsın,
Jubjub'un türküsü boyuna çınılıyordu kulaklarında,
Dostluklarını sonsuza dek pekiştiriyordu!

ALTINCI BÖLÜM

AVUKATIN DÜŞÜ

Kadehle silahlانarak peşine düştüler onun, özenle;
Çatallarla ve umutla avldılar;
Yaşamını tehdit ettiler bir demiryolu hissesiyle;
Gülümseyişlerle ve azarlamayla uysallaştırdılar.

Oysa Avukat, bıkmıştı kanıtlamaktan
Kunduz'un dantel örmeye hakkı olmadığını;
Uyuduğunda düşünde gördü
Nice zamandır kafasını uğraştıran yaratığı.

Düşünde, loş bir mahkeme salonundaydı;
Cübbe, dik yakalık giyip, kafasına peruk,
Gözüne monokl takmış Snark, savunmaya çalışıyordu
Ahırını terketmekle suçlanan bir domuzu.

Tanıklar, hiçbir şeyi çarpıtmadan, unutmadan
Belirtiyorlardı tutanak anında ahırın boş olduğunu,
Yargıç ise hukuk açıklamaları yapıyordu sürekli,
Tatlı, tekdüze, gizemli bir mırıltıyla.

Suç, açık seçik değildi;
Belli ki Snark tartışma yapıyordu üç saattir,
Ama hiç kimse anlamıyordu
Zavallı domuzun ne yapmış olduğunu.

Jüri üyelerinin her biri, ayrı kanıya sahipti
(İddianame okunmadığı halde);
Bir ağızdan konuşuyorlardı, öyleki hiçbiri
Anlamıyordu tek sözcük bile öbürlerinin konuşmalarından.

"Bilmelisiniz ki..." diye başladı yargıç; ama Snak bağırdı:
"Hadi canım! O yasanın geçerliği kalmamıştır!
Açıkça söyleyelim dostlar; bu sorun tümüyle
Derebeylik döneminden kalma bir yasadan
kaynaklanmaktadır.

"İhanet olayında, Domuz belki yardımcılık
Etmiştir; ama azmettirmemiştir;
Ödeyememezlik vergisi düşecektir, mutlaka,
İzin verirsiniz parasız savunmama.

"Kaçma olgusunun varlığını yadsımıyorum
Ama cezaya uygunluğunun ortadan kalktığına
İnanıyorum (en azından, mahkeme giderleri için),
Suç yerinde sanığın bulunmayışı kanıtlanınca.

"Şimdi zavallı müvekkilimin yazgısı, oylarınıza bağlı."
Bu sözlerden sonra konuşmacı, yerine oturdu,
Ardından da Yargıç'tan istedi notlarına bakmasını,
Davayı sonuçlandırmasını.

Ama Yargıç, buna yetkisi olmadığını söyledi;
Snark da öyleydi; öyle bir Snark ki
Anlatmış da anlatmış
Tanıkların söylediğinden daha çok şey açıklamıştı!

Kararın bildirilmesi istendiğinde, Jüri üyeleri yetkisiz
Olduklarını söylediler, çünkü sözcüğü okuyamıyorlardı,
Üstelik, sıkılmadan bekliyorlardı
Snark'ın bu görevi de üstlenmek istemesini.

Snark üstelendi bunu. Gerçi, itiraf ediyordu,
Bugünkü işi kendisini bitkin düşürmüştü;
"SUÇLUDUR!" dediğinde, bunu duyan Jüri üyeleri
İnlediler, bazıları düşüp bayıldı.

Yargıç, tek söz edemeyecek kadar sinirliydi;
Kararı Snark bildirdi;
Ayağa kalktığında, öyle sessizlik oldu ki
Sineğin uçuşu bile duyulabilirdi.

"Ömür boyu kürek cezası" deniyordu kararda,
"Bu cezanın bitiminde ödenecek kırk lira para cezası."
Jüridekiler alkışladılar, ama Yargıç kaygılandığını
Bildirdi, kararın yasaya uygun olmadığı konusunda.

Ama sevinçleri kayboldu hemen;
Çünkü gardiyan, gözyaşlarıyla söyledi onlara
Böyle bir kararın en ufak bir etkisi bile olmayacağını,
Domuzun çok yıl önce ölmüş olduğunu.

Yargıç, tiksintiyle terketti salonu;
Ama üstad Snark, biraz üzgünse de,
Savunmayla görevli bir kanun adamı olarak
Sonuna dek bağırmaktan vazgeçmedi ona.

Böyle düş görüyordu Avukat, bağırtılar gıtgide
Yükselir, belirginleşirken, uyanıncaya dek
Bir çanın öfkeli çınlamasıyla; kulağının dibinde
Çanlı Adamın salladığı çandı bu.

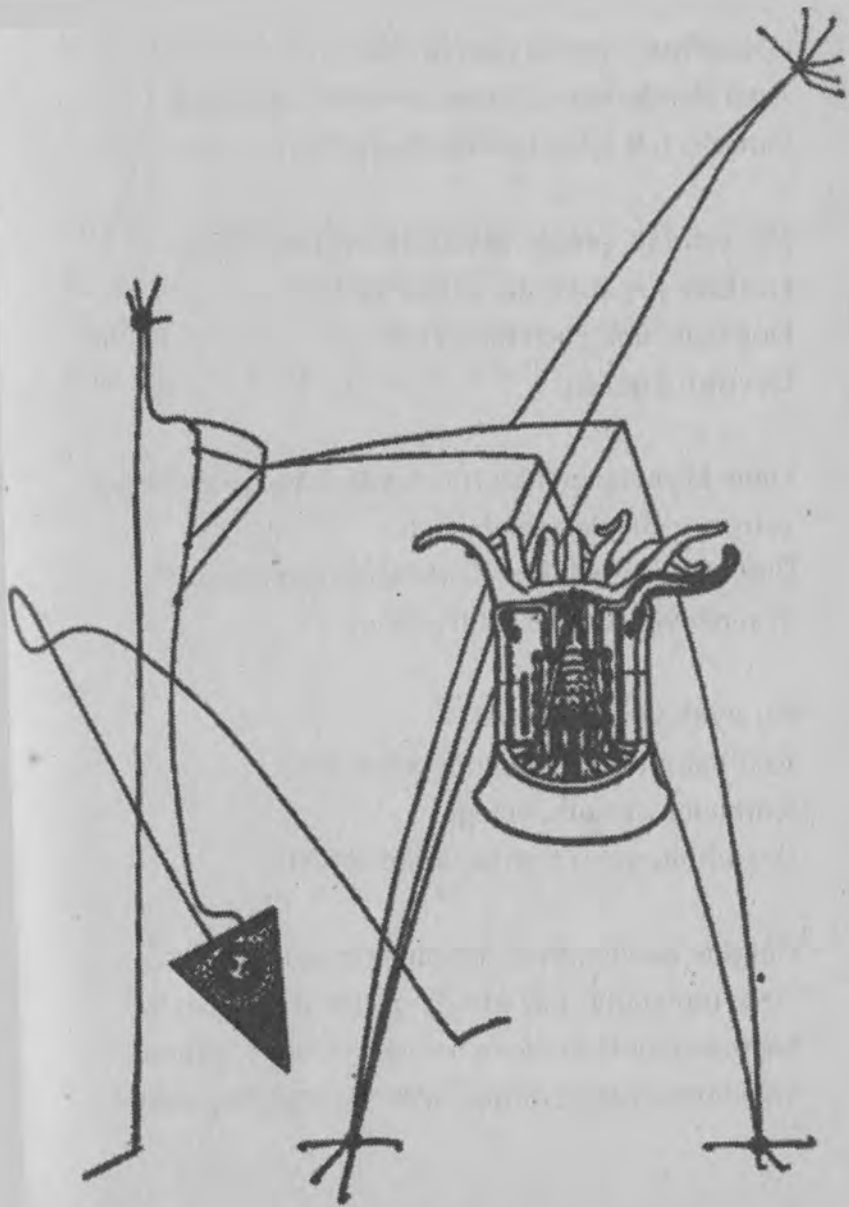
YEDİNCİ BÖLÜM

BANKACININ YAZGISI

Kadehle silahlanarak peşine düştüler onun, özenle;
Çatallarla ve umutla avladılar;
Bir demiryolu hissesiyle yaşamını tehdit ettiler;
Gülemseyişlerle ve azarla uysallaştırdılar.

Kimsenin akıl erdiremediği yepyeni
Bir cesaretle silahlanan Bankacı,
Delice fırladı öne, kayboldu gözden,
Gözüpekliğinin ateşiyle bulmak için Snark'ı.

Ama onun peşindeyken kadehle silahlanmış olarak, özenle,
Yıldırım gibi bir Bandersnatch çıktı ortaya,
Yakaladı Bankacı'yı, umutsuz bir çılgılık attı o da,
Çünkü anlamıştı kaçamayacağını.

Yüksek bir bedel vermek istedi, çek teklif etti
("Hamiline" yazılı) yedi liralık;
Ama Bandersnatch sadece boynunu uzatarak
Pençeleriyle iyice kavradı Bankacı'yı.

Her yanında çeneler takırdarken acımasızca,
Bankacı çırpınıyordu; fırladı kalktı,
Döğüştü; ama gücü tükenince
Devrildi toprağa.

Onun korkunç çığlıklarını duyan arkadaşları koşup
yetiştirince Bandersnatch kaçtı;
Çanlı Adam dedi ki: "Korktuğum buydu işte!"
Törendeymişcesine çaldı çanını.

Bu siyah yüzlü adamda
Eski halinin kalmadığını görüyorlardı.
Korkudan, üstelik, yeleği
(İnanılmaz şey!) bembeyaz kesilmişti!

Dehşete kapılan herkesin önünde, ayağa kalktı
Gece toplantılarında girdiği görkemli giysisiyle,
Saçmasapan biçimde oynatarak yüzünü gözünü,
Söylemeye çalıştı dilinin artık söyleyemediklerini.

Bir koltuğa çöktü, parmaklarını saçlarına daldırdı,
Şarkı söylemeye koyuldu
Abuk sabuk sözcüklerle,
Kemik kastanyetleri takırdatarak.

"Vakit geç oldu; artık yazgısıyla başbaşa bırakalım onu!"
Böyle bağırdı Çanlı Adam korkuyla,
"Günün yarısını harcadık. Oyalanıp durursak
Enseleyemeyiz Snark'ı geceye kadar!"

3

SEKİZİNCİ BÖLÜM

GÖRÜNMEZ OLUŞ

Onun peşine düştüler kadehle silahlanmış olarak, özenle;
Çatallarla e umutla avladılar;
Bir demiryolu hissesiyle yaşamını tehdit ettiler;
Gülümseyişlerle ve azarlamaya uysallaştırdılar onu.

Belki av başarısız olacaktı; buydu korktukları,
Düşünmek bile istemiyorlardı. Sonunda Kunduz farketti
Günün bitmek üzere olduğunu,
Kuyruğunun ucunda sekmeye koyuldu.

"Gecekuşu, bu haykıran!" dedi Çanlı Adam,
"Deli gibi bağılıyor, dinleyin! Dinleyin!
Ellerini sallıyor, kafasını oynatıyor;
Mutlaka bir Snark'a rastladı!"

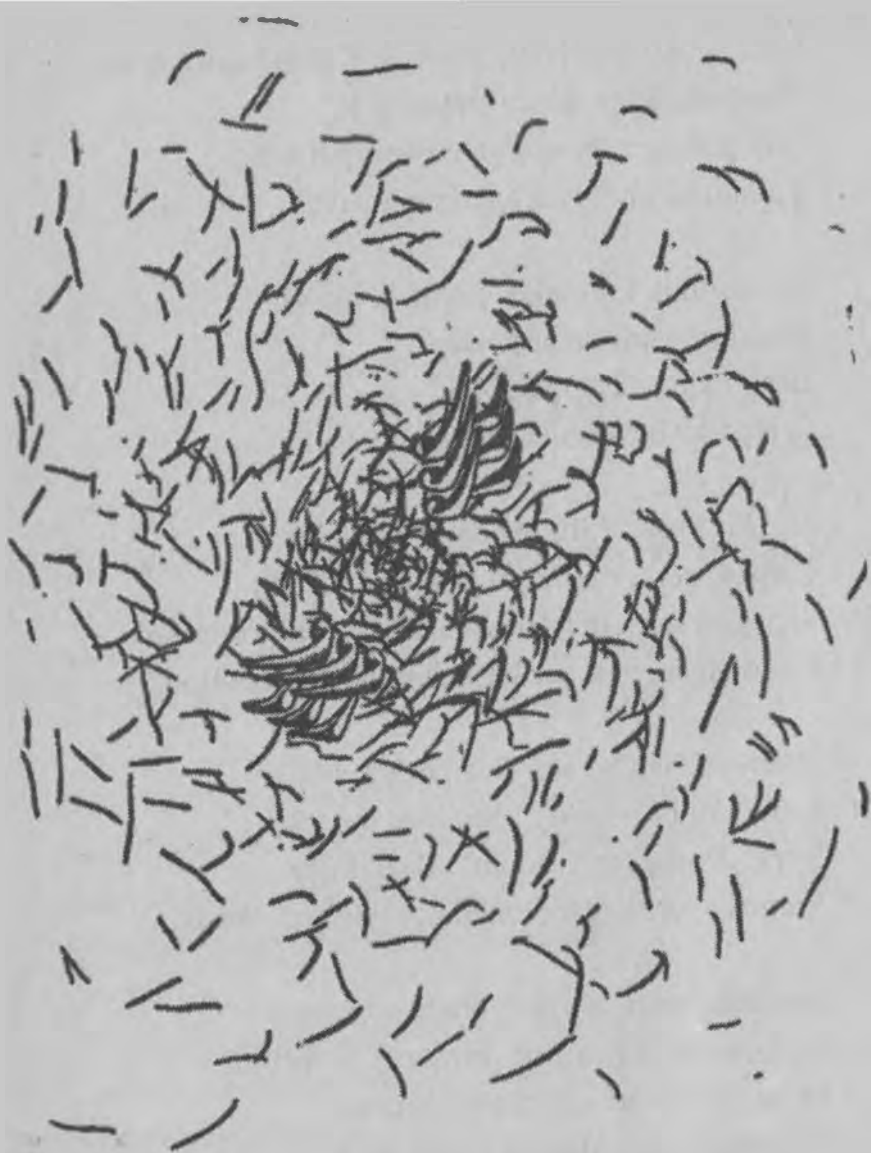
İyice açtılar gözlerini, sevinçle. Kasap bağıırıyordu:
"Hep öfkeli bir şakacı olmuştur o!"
Onu gördüler, Fırıncı'yı, adsız yiğitlerini;
Yakındaki bir kayalığın tepesindeydi.

Bir an dikildi ululukla. Sonra gördüler
Bu çılgın varlığın çırpınarak
Bir girdaba düşüp yittiğini;
Dinlediler heyecanla, solukları kesilmiş.

"Bu bir Snark!" Buydu ilk ses, kulaklarına
Çarpan; gerçek olmayacak kadar güzeldi.
Sonra bu ses, gülüşlerle hurraların seline dönüştü;
En sonunda, uğursuz bir kehanete: "Bu bir Bou..."

Sonra mı? Hiçbir ses. Bazıları sandılar
İşittiklerini bir iniltiyi, havadan geçerken
Şöyle diyormuş: "...Joum!" Bazılarıysa
Yalnızca bir rüzgar olduğunu söylediler bunun.

Karanlık basıncaya dek, aradılar boşuna,
Bir kuştüyü, bir düğme, herhangi bir belirti;
Fırıncı'nın Snark'a rastladığı toprakta
Yürümekte olduklarının göstergesini.

Fırıncı, söylemeye çalıştığı sözcüğün ortasında,
Sevincinin, delice gülüşünün ortasında,
Usul usul ve birden kaybolmuştu,
Çünkü güzel, iyi Snark, bir Boujoum olmuştu; anlıyorsunuz.

"SNARK'I AVLAMAK" ÜZERİNE

Bir tepenin yamacında tek başıma yürürken, pırıl pırıl bir yaz günü, apansız bir dize doğdu kafamda, tek bir dize:

"Çünkü güzel, iyi Snark, bir Boujoum olmuştu; anlıyorsunuz."

O zaman bunun ne anlama geldiğini bilmiyordum; şimdi de bilmiyorum; ama hemen not etmiştim; bir süre sonra, dörtlüğün kalanı da kafamda oluştu, andığım dize en alta gelmişti. Böylece, azar azar, bir ya da iki yıl boyunca boş zamanlarımda şiirin tümü ortaya çıktı; ilk bulduğum dörtlük ise şiirin bitiş dörtlüğü haline geldi.

Yurtdışından bana nazik mektuplar yolluyorlar hep. Öğrenmek istedikleri şu: "Snark'ı Avlamak" bir alegori

midir, yoksa örtülü bir ahlak dersi midir ya da politik taşlama mıdır? Böyle sorulara ben, ancak şu yanıtı verebilirim: "Bilmiyorum."

*

Saçma şeyler anlatmış olmaktan korkuyorum! Ama, siz de bilirsiniz ki sözcükler onları kulanırken vermek istediğimiz anlamları ifade etmezler yalnızca; yani bir kitabın içerdiği anlam, yazarın amaçladığını aşar mutlaka. Kısacası, bu kitapta bulabileceğiniz bütün güzel anlamları sevinçle kabul ediyorum.

L.C.

SNARK'I AVLAMAK

Snark'ı Avlamak satranç oyunu gibidir. Alice'nin yazarı Lewis Carroll, bu kitabında Alice'e göre farklı bir biçim uygulamıştır. Bu yüzden Snark için şöyle demektedir: "Eğer bir gün - bu olasılıktan korkuyorum - eğer bir gün, bu kısa ama ibret verici şiirin yazarı, saçma şeyler yazmakla suçlanırsa, inanıyorum ki şu dize olur suçlamanın nedeni: *Böylece civadra, dümenle karıştıyordu bazan*. Bu cansıkıcı olasılığa karşı ben gücenerek, böyle şeyler yazmayı beceremeyeceğimi kanıtlamak için, öbür yapıtlarıma bakılmasını isteyebileceğim halde, istemeyeceğim; bu şiirin özellikle ahlaka yönelik olduğu, içine özenle yerleştirilmiş aritmetik kuralları içerdiği, Doğa bilimi'ne ilişkin hoş dersler verdiği konusunda direnebileceğim halde yapmayacağım bunu, ama düzyazıya yakın bir dille, olguları basite indirgeyerek açıklayacağım."

ISBN: 975-386-055-2

